

İLK ANILARIN BİREYLERİN YAŞADIĞI KÜLTÜRE GÖRE FARKLILAŞMASI

Devrim ERGİNSOY OSMANOĞLU (*)

Öz

Çalışmanın amacı, gelecekteki beklentilerini, kurallarını ve yargılarını oluşturan ilk anıların bireylerin yaşadıkları bölgeye göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi ve İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesinin farklı alanlarında eğitim alan toplam 330 öğrenciye Manaster ve Perryman tarafından oluşturulmuş ve araştırmacı tarafından Türkçeye uyarlanmış İlk Anılar Ölçeği uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, aynı bölgeden gelen katılımcıların ilk anılarının ortak detaylar taşıdığını göstermektedir. Sonuçlar “anne”, “diğer aile üyeleri”, “aileden olmayanlar”, “kardeş doğumu”, “cezalar”, “açık düşmanlık”, “hastalık”, “toplam konu”, “görsel detaylar”, “ses detayları”, “okul”, “aileden olmayan kişilerin evi” gibi ilk anı parçaları arasında anlamlı farklılıklar oluşunu göstermiştir. Katılımcıların içinde bulunduğu kültür bilişsel süreçlerimizi ve olayları algılama biçimimizde farklılıklar yaratmaktadır. Bu sebeple danışma sürecinde kültürel etkileri dikkate almak bir zorunluluktur.

Anahtar Kelimeler: İlk Anılar, Bilişsel Yapılar, Kültür, İlk Anılar Ölçeği, Adler Yaklaşımı.

Culture Sensitive Counselor Necessity (Culture and Cognitive Structures)

Abstract

The aim of this study is to determine whether the first memories of individuals forming effecting the according expectations, rules and judgment show difference according to the lived region in other words culture. To achieve this goal, the total 330 students trained in different areas Marmara University Faculty of Education and Ibrahim Çeçen University Faculty of Education were applied Early Recollection Scale created by manaster and Perryman and adapted into Turkish by the researchers The data obtained from this study show joint details on the early recollection of participants from the same area. Results shown significant differences between the .early recollections. That are “mother”, “other family members”, without of family”, “brother birth”, “punishment”, “open hostility”, “disease”, “total subject”, “visual details”, “sound details”, “school”, “home of persons who are not family” “The culture in which participants create differences our cognitive processes and detection format of events. For that reason the cultural effects in the consultant proses must be taken into occount.

Keywords: Early Recollection, Cognitive Structures, Culture, Early Recollection Scale, Adler Theory.

*) Yrd. Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rehberlik Psikolojik Danışmanlık (e-posta: erginsoy@hotmail.com)

Giriş

Geleneksel psikolojinin davranışı bireysel olarak ele alıp kültürel bağlamdan soyutlayarak incelemesinin yanlış bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Temel amacı davranışın evrensel boyutlarını ve kurallarını bulmak olan geleneksel yaklaşım, bireysel psikolojinin her fırsatta vurguladığı gibi kişiye doğduğu andan itibaren empoze edilen kültürel faktörler göz ardı etmektedir. Fakat tek başına bireyi ele alan ve analize dayanan klasik psikolojik yaklaşımların kişinin psikolojik yapısını açıklamakta yeterli olmadıkları bilinen bir gerçektir. Çünkü kültür, kişinin bireysel özünü diğer bireylerle ilişkili özle birleştirmesini sağlar. Bireyin gerçek benini yani kendini algıladığı özünü yaşarken, aynı zamanda diğer insanlarla bütünleşmeye çalışması temel olan iki gereksinimini karşılar.

Bireyin değerleri, inançları, beklentileri, geçmiş yaşantıları, kişilik özellikleri ve bütün bunların toplamı olarak değerlendirilebilecek bilişsel yapısı, toplumsal çevreyle ilişkileri çerçevesinde oluşur. Olaylara ilişkin algılama, bireyle toplumsal çevresi arasındaki bir etkileşimdir ve kişilik, kültürel bağlamdan bağımsız olarak değerlendirilemez. Bilişsel yaklaşımın da desteklediği gibi insanlar ilişkileriyle ilgili düşüncelerini ve kararlarını sosyal çevrelerini temel alarak yapılandırır (Yoshino ve Kimura, 2005; Akyıldız, 2003; Kağıtçıbaşı, 1990).

Pedersen ve Ivey'e (1993) göre de her birey yaşadığı kültüre aittir ve her türlü bilgi, konuşulan dil, davranışlar, kurallar, diğer insanları anlama tarzları yaşanılan kültürde öğrenilir. Kültür, diğer insanları anlamak için varsayımlardan oluşan bir bakış açısı sunar ve çoğu zaman bireyler davranışlarının arkasındaki varsayımları fark etmez. Bu nedenle de davranışlar, kültürel olarak değil normal veya anormal olarak tanımlanır. Bireyin kişilik tanımlanmasında, amaçların belirlenmesinde, müdahale yöntemlerinin seçilip uygulanmasında ve danışan ve psikolojik danışman ilişkisinde kültürün önemli bir etkisi olduğu söylenebilir (Akt. Bektaş, 2006).

Carducci (2009) kuzey Amerika ve batı Avrupa ülkeleri arasında kültürel olarak farklılıklar olduğunu ve bu farklılıkların bireysel düşüncenin oluşumunda da çok önemli bir unsur olduğunu belirtmiştir. Özellikle Japonya, Hindistan ve Çin gibi doğu Asya kültürlerinin bireyin kendi kişilik yapısını ve biricikliğini oluşturmasından ziyade grup yaşantısı, aile, meslek, ait olduğu kastın ya da grubun beklentilerine uygun davrandığı ve başkalarını anlama ve değerlendirmede de bu grupların değerlendirme kriterlerini önemsediklerini ifade etmiştir. Bireylerin duygu-düşünce ve davranışlarında ortaya çıkan değişiklikler birçok kültürde kabul görmeyip normalden sapma olarak değerlendirilir, uygun bulunmaz ve farklı olan kişilere bir tür etiketleme yapılır (Sarı, Arkar ve Akın, 2000). Bu da beraberinde uyum problemlerini, nevrotik süreci başlatır. Görüldüğü gibi toplumsal değerlendirmeler anti sosyal davranışlar olarak adlandırılarak günümüzde de ruh sağlığı kriterini oluşturmakta ve dahası bunun kökenin çocukluktan kaynaklandığı güncel çalışmalarla da desteklenmektedir.

Bireyin kendisini, ailesini, diğerlerini ve içinde bulunduğu dünyayı *ilk algılamaları kültürüyle, sosyal çevresiyle ve bu çevrenin geribildirimleriyle oluşur*. Adler kuramını benimseyen danışmanlar, kişinin algılayışı ve kişiliğinin gelişiminin, insanların amaçla-

rını ve eğilimlerini kestirebilmek amacıyla ilk algılamalarına yönelik uygulamalar yapmışlardır. Danışma sürecinde ilk bilgilerin ya da deneyimlerin anlamlandırma sürecini belirlemek ve danışanın yaşam stilini yorumlamak için kuramın temel araçlarından olan ilk anılar tekniği kullanılmıştır (Manester, Berra ve Mays, 2001). Mosak (1958), ilk anıları düşünsel ve görsel olarak, 8 yaşından önce kişinin yaşamında gerçekleşmiş olan bazı olay parçalarının kendi tercihinine göre zihinde canlandırılması olarak tanımlamıştır (Akt. Elmore, 1994).

Adler İnsanların hayata karşı tutumlarını belirleyen yaşam tarzlarının oluşumunda ilk anıların bir çerçeve işlevi gördüğünü, ruh sağlığının en önemli belirleyicisi olduğunu ifade etmiştir. Bireyin çocukluk deneyimleri, izlenimleri ve tavırları, belirlendiği kadarıyla ruhsal hayatın ileriki dönemlerinde görülen fenomenlerle birleştirilebilmektedir. Bu şekilde çocukluğun ilk yıllarına ait deneyimleri ve tavırları, sonradan hayatın içinde şekillenen olgun bireyin deneyim ve tavırlarını oluşturmaktadır (Adler, 2003; Gifford, 2006).

Birey ilk yaşadığı ve hatırladığı olayları genel ruh hâline, düşüncelerine ve ilgilerine uygun şekilde seçer, çarpıtır ya da hayat stiline uydurur ve yaşamının bir prototipini oluşturur. Hayat stiline uymayan ayrıntılar unutulur, geri çevrilir veya saklanır (Kasler and Nevo, 2005; Adler, 2002). Adler, terapi süresince bireylerin bütün olarak yaşamlarını ve yaşam doyumlarını engelleyen zorlu, rahatsız eden duygular olduğunu görmüş ve bu olumsuz duyguların belirlenmesi, yarattığı etkinin azaltılması için ilk anıların kullanılabileceğini belirtmiştir (Disque ve Bitter, 2004).

Adler psikolojisinin teori ve pratiğinde doğru olarak kabul edilen, kişinin algılayışı ve kişiliğinin gelişiminde kendisini, ailesini, diğerlerini ve dünyayı ilk algılamalarının önemli olduğunu. Adler kişi için özel olan ilk anıların ve bu anıların yansımalarının bireyin anlamlandırma sürecini, kişilik özelliklerini, yaşam tarzını analiz etmede kullanılabileceğine inandı (Manester, Berra ve Mays 2001; Tobin, Ardi-Zonna ve Yezzi-Shareef, 2007; Mc. Curdy, 1986).

Bireyi en sağlıklı biçimde tanımak ve onun gerçekliğini ya da algılayış biçimini anlayabilmek nihai amaç ise bunun için kişilerin hatıralarının bilinmesi önemlidir; çünkü bütün psikolojik ifadelerin arasında en anlamlılarından biri ilk anılardır (Ansbacher ve Ansbacher, 1956). Kişinin yaşam felsefesini oluşturan, bireylerin yaşam biçimi ve dünyadaki yerini değerlendirışıyle uyumlu olan özetlenmiş olayların hatırlandığı kapsüller olan (Marcus, Manaster ve Spencer, 1999) ilk anılar, insanların değerler sistemini, psikodinamik motivasyonunu, dünyadaki duygusal tutumunu ve var olma ya da dünyaya etki etme yolunu tanımlar (Arthur, 2001; Lewis, 2007). Bireyin kendisini, ailesini, diğerlerini ve içinde bulunduğu dünyayı ilk algılamaları kültürüyle, sosyal çevresiyle ve bu çevrenin geribildirimleriyle oluştuğu düşüncesi dikkate alındığında birçok araştırmaya konu olabileceği söylenebilir.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin, ilk anıları ve yaşamların çoğunu geçirdikleri bölge arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını araştırmaktır.

Önem:

İnsan ruhunun gelişimi, içinde yaşadığı toplumun değerlerine ve algıladığı gerçeklere bağlıdır. İnsan var olduğu sosyal gelenekler ve pozitif sosyal etkileşim içinde yaşam problemlerini çözebilirler. Genel ruh sağlığı ölçülerinde bakıldığında da sosyal geleneklerin dışındaki düşünce ve davranışlar anormal olarak kabul edilir. İnsan üyesi olduğu toplumdaki izole edilemez ve her biri toplumun bir ürünüdür (Drescher, 2007). Bu araştırma sonuçlarıyla, bireylerin dolayısıyla toplumun ruh sağlığını korumak ve üretken bir toplum oluşturmak için ülkemizde, koruyucu ve önleyici psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde kültürel faktörlerin önemi bir kez daha vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmanın bulgularının, bireye yönelik yapılan danışma ve eğitim sürecinde ve aileye verilecek yardım hizmetinde psikolojik danışmanlara, eğitimcilere ve sosyal psikologlara daha birçok meslek elemanına yarar sağlayacağı umulmaktadır.

Araştırmadan elde edilen birçok sonucun yanında özellikle açık şiddet ve cezanın verilmiş biçiminin yetişkinlik yıllarına olan olumsuz yansımalarının ailelerle paylaşılmasının ebeveyn eğitimi çalışmalarına katkı getireceği düşünülmektedir.

Yöntem**Araştırmanın Modeli**

Kişilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yerinin ilk anılar bazı unsurlarını etkileyip etkilemediğinin araştırıldığı betimsel tarama modelindedir. ,

Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi ve İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi, örneklemini ise 2008-2009 öğretim yılında eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmaya Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi ve İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesinde bulunan Sınıf Öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, Kimya Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü öğrencilerinden ölçekleri eksiksiz yanıtlayan 330 öğrenci örneklem olarak kabul edilmiştir. Basit Seçkisiz (tesadüfi) Örneklem yöntemi kullanılmıştır.

Veriler ve Toplanması

Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgiler Anketi ve adaptasyonu araştırmacı tarafından yapılmış Manaster ve Perryman İlk Anılar Ölçeği kullanılmıştır.

Manaster ve Perryman İlk Anılar Ölçeği (MPERSM)

İlk Anılar Ölçeği Manaster ve Perryman tarafından oluşturulmuştur. Adler yaklaşımının ve bu yaklaşımın kullandığı ilk anıların çok özel üstünlükleri vardır, MPERS (Manaster and Perryman Early Recollection Scale) ilk olarak farklı meslekleri seçen kişilerin ilk

çocukluk anılarının içerik bakımından farklılıklar gösterdiğini saptamak için geliştirilen bir ölçek olup daha sonra sadece ilk anıları analiz etmek için kullanılmak üzere yeniden oluşturulmuştur. Ölçek oluşturulurken Adler'in oluşturduğu kuramda bulunan ilk anıları ve diğer çalışmalar araştırılmıştır. İlk anıların puanlanabileceği 79 farklı değişkenden oluşan liste oluşturuldu. Bu liste bağımsız, birbiriyle örtüşmeyen ve hesaplanabilen 42 değişkene indirilerek son hâlini almıştır. 42 değişken 7 alt kategoriye ayrılmıştır. Bunlar karakterler, konular, konuyu detayları, olayın geçtiği yer, bireyin aktif ya da pasif oluşu, içsel ve dışsal kontrol ve duygulanım boyutlarıdır. Ölçekteki maddeler var ya da yok olarak değerlendirilip puanlanır. Ölçek geliştirilirken güvenilir ve basit olması ilk amaçtır. Bu nedenle bütün değişkenler, anılarda var ya da yok (kümülatif değerlerin dışında, bir kategoriye dahil puanların bütünü) kullanılarak puanlanmış ve son şekli verilmiştir (Manaster, Berra ve Mays, 2001).

2001 yılında geliştirilen Manaster ve Perryman İlk Anılar Ölçeğinin çeviri çalışmalarının ilk aşamasında, ölçeğin dil geçerliliğine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Alanlarında araştırmacı ve dil uzmanı olan 10 kişinin ölçek hakkında görüşü alınmıştır. Her iki dili bilen Rehberlik psikolojik danışmanlık, psikiyatri, psikoloji ve dilbilimi alanında uzman bireylere ölçeğin Türkçeden İngilizceye; İngilizceden Türkçeye çevirileri verilerek görüşleri alınmıştır. Daha sonra yapılan çeviriler uzmanlardan tekrar alınarak, öneriler doğrultusunda maddeler tek tek incelenmiştir. En uygun ifadeler seçilerek form yeniden oluşturulmuştur.

İlk anılar ölçeği projektif bir yöntem olup kişilerin ilk hatırladıkları 3 anıyı yazma temeline dayanır. Bu çalışmada da katılımcıların kompozisyon biçiminde yazdıkları anı parçaları 7 alt kategoride ve toplam 42 maddede değerlendirilmeye alınmış ve puanlanmıştır. Güvenirlilik ve geçerlilik çalışması için kişilerin yazdıkları anıların aynısını tekrar etmeleri için zorlamak bilimsel anlamda etik olmadığından dil eşdeğerlilik çalışması alanda uzman olan ve istatistik eğitimi almış kişilerce yeterli bulunmuştur.

Bulgular ve Yorum

Tablo 1: Üniversite Öğrencilerinin I. İlk Anı Parçalarının Yaşamlarını Geçirdikleri Bölgeye Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

	Yaşamını geçirdiği bölge	f	%	f	%	Toplam	N	Sd	P
		Yok	Yok	Var	Var				
Anne	Marmara	14	%25.5	41	%74.5	55	330	7	p<.001
	Doğu	51	%67.1	25	%32.9	76			
	Ege	14	%40.0	21	%60.0	35			
	Karadeniz	23	%50.0	23	%50.0	46			
	İç Anadolu	16	%59.3	11	%40.7	27			
	Akdeniz	16	%39.0	25	%61.0	41			
	Güneydoğ	33	%76.7	10	%23.3	43			
Yurtdışı	3	%42.9	4	%57.1	7				
Aile den Olmayanlar	Marmara	35	%63.6	20	%36.4	55	330	7	p<.05
	Doğu	31	%40.8	45	%59.2	76			
	Ege	14	%40.0	21	%60.0	35			
	Karadeniz	26	%56.5	20	%43.5	46			
	İç Anadolu	11	%40.7	16	%59.3	27			
	Akdeniz	27	%65.9	14	%34.1	41			
	Güneydoğ	22	%51.2	21	%48.8	43			
Yurtdışı	5	%71.4	2	%28.6	7				
Kardeş Doğumu	Marmara	48	%87.3	7	%12.7	55	330	7	p<.05
	Doğu	75	%98.7	1	%1.3	76			
	Ege	34	%97.1	1	%2.9	35			
	Karadeniz	46	%100	0	%0	46			
	İç Anadolu	26	%96.3	1	%3.7	27			
	Akdeniz	38	%92.7	3	%7.3	41			
	Güneydoğ	42	%97.7	1	%2.3	43			
Yurtdışı	6	%85.7	1	%14.3	7				
Ceza lar	Marmara	49	%89.1	6	%10.9	55	330	7	p<.05
	Doğu	64	%84.2	12	%15.8	76			
	Ege	29	%82.9	6	%17.1	35			
	Karadeniz	35	%76.1	11	%23.9	46			
	İç Anadolu	21	%77.8	6	%22.2	27			
	Akdeniz	39	%95.1	2	%4.9	41			
	Güneydoğ	30	%69.8	13	%30.2	43			
Yurtdışı	7	%100	0	%0	7				
Toplam Konu	Marmara	0	%0	55	%100	55	330	49	p<.05
	Doğu	2	%2.6	74	%97.4	76			
	Ege	1	%2.9	34	%97.1	35			
	Karadeniz	0	%0	46	%100	46			
	İç Anadolu	0	%0	27	%100	27			
	Akdeniz	0	%0	41	%100	41			
	Güneydoğ	0	%0	43	%100	43			
Yurtdışı	0	%0	7	%100	7				

Katılımcıların yaşamını geçirdiği bölgeyle ilk anıları arasındaki farkları belirleme amaçlı yapılan kay kare analizi sonuçlarına göre ilk anılardaki “anne” karakterini tekrar etme sıklığının bölgelere göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<.001$). Marmara bölgesinden katılanların %74.5’nin anneleriyle geçirdikleri yaşantılarını anlatmayı tercih ettiği bulunmuştur. Bu sıralamayı Akdeniz bölgesinden katılanların %61.0; Ege bölgesinin %60.0; Yurtdışından katılanların %57.1; Karadeniz bölgesinden katılanların %50.0; İç Anadolu bölgesinden katılanların %40.7; Doğu Anadolu bölgesinin %32.9; Güneydoğu bölgesinden katılanların %23.3 takip etmektedir. Bu sonuçlar özellikle doğum oranlarının çok yoğun olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden katılan grupların anneleriyle olan yaşantılarının sınırlı olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

İlk anıların karakter alt boyutuna bakıldığında “aileden olmayan kişilerle geçirilen yaşantılarla” katılımcının yaşamını geçirdiği bölge arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<.05$). Aileden olmayan kişilerle yaşantıların geçirilme sıklığı incelendiğinde Ege bölgesinden katılan grubun %60.0’la ilk sırayı alırken; İç Anadolu %59.3; Doğu Anadolu %59.2; Güneydoğu %48.8, Karadeniz %43.5; Marmara %36.4; Akdeniz %34.1; Yurtdışı yaşayan grubun ise %28.6’sının sıralamayı takip ettiği görülmektedir. Bu sonuçlar batıya yakın bölgelerde komşuluk ilişkilerinin ve toplu yaşamın azaldığı sonucuna göstermektedir.

Araştırmaya katılanların “kardeş doğumuna” ait ilk anı parçalarının hatırlanma sıklığının yaşamını geçirdiği bölgelere göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur ($p<.05$). Kardeş doğumuna ait yaşantıların %14.3’le en fazla Yurtdışında yaşamış olan grubun ifade ettiği görülmektedir. Bu sıralamayı %12.7’yle Marmara bölgesi; 7.3 % Akdeniz; %3.7’yle İç Anadolu; %2.9 Ege; %2.3 Güneydoğu; %1.3 Doğu Anadolu ve %0 Karadeniz bölgesinin takip ettiği belirlenmiştir. Kardeş sayısının fazla olduğu Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinden katılan kişilerin kardeş doğumuna ait parçaları diğer bölgelere nazaran daha az hatırladıkları ya da ifade ettikleri belirlenmiştir.

Olumsuz yaşantılardan olan “cezanın” tekrar etme sıklığının bölgelere göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<.05$). Bulgulara bakıldığında Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan grubun %30.2’sinin fiziksel ya da psikolojik “ceza” içeren yaşantılarını diğer gruplara göre çok daha yoğun hatırladıkları belirlenmiştir. Diğer bölgeler için bakıldığında Karadeniz bölgesinden katılanların %23.9’u; İç Anadolu bölgesinden katılanların %22.2’si; Ege bölgesinden katılanların %17.1’i; Doğu Anadolu’dan katılanların %15.8’i, Marmara bölgesinden katılanların %10.9’u ve Akdeniz bölgesinden katılanların 4.9%’u kendilerinden büyük biri ya da ebeveynleri tarafından cezalandırıldıklarını ifade etmişlerdir. Yurtdışında yaşamlarını geçirmiş katılımcıların ceza içeren ilk anı parçaları bulunmamıştır. Sonuçlar çocuk yetiştirmede en fazla cezayı kullanan bölgesinin Güneydoğu Anadolu bölgesi olduğu göstermektedir.

İlk anılar ölçeğinde “konu alt boyutunun toplam değerlendirmesini” ifade eden madde ile yaşanan bölge arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<.05$). Doğu Anadolu bölgesinden olan grubunun yaşadığı olayı diğer gruplara göre çok daha fazla detaylan-

dırdıkları, duygularını ya da yaşadıkları olayları anlatmaya daha fazla eğilimli oldukları belirlenmiştir. Bu sıralamayı Marmara, Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin takip ettiği görülmektedir.

Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin II. İlk Anı Parçalarının Yaşamlarını Geçirdikleri Bölgeye Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

	Yaşamını geçirdiği bölge	f		%		Toplam	N	Sd	P
		Yok	%Yok	Var	%Var				
Gör sel	Marmara	14	%25.5	41	%74.5	55	330	7	p<.05
	Doğu	37	%48.7	39	%51.3	76			
	Ege	18	%51.4	17	%48.6	35			
	Karadeniz	22	%47.8	24	%52.2	46			
	İçanadol	11	%40.7	16	%59.3	27			
	Akdeniz	24	%58.5	17	%41.5	41			
	Güneydoğ	25	%58.1	18	%41.9	43			
	Yurtdışı	2	%28.6	5	%71.4	7			
Okul	Marmara	48	%87.3	7	%12.7	55	330	7	p<.05
	Doğu Anadolu	57	%75.0	19	%25.0	76			
	Ege	30	%85.7	5	%14.3	35			
	Karadeniz	40	%87.0	6	%13.0	46			
	İçanadol	17	%63.0	10	%37.0	27			
	Akdeniz	36	%87.8	5	%12.2	41			
	Güneydoğ	39	%90.7	4	%9.3	43			
	Yurtdışı	5	%71.4	2	%28.6	7			
Aile den Olmayan Evi	Marmara	51	%92.7	4	%7.3	55	330	7	p<.05
	Doğu Anadolu	76	%100	0	%0	76			
	Ege	32	%91.4	3	%8.6	35			
	Karadeniz	46	%100	0	%0	46			
	İçanadolu	27	%100	0	%0	27			
	Akdeniz	40	%97.6	1	%2.4	41			
	Güneydoğ	43	%100	0	%0	43			
	Yurtdışı	7	%100	0	%0	7			
Uzak ta	Marmara	53	%96.4	2	%3.6	55	330	7	p<.05
	Doğu Anadolu	69	%90.8	7	%9.2	76			
	Ege	29	%82.9	6	%17.1	35			
	Karadeniz	37	%80.4	9	%19.6	46			
	İçanadolu	27	%100	0	%0	27			
	Akdeniz	39	%95.1	2	%4.9	41			
	Güneydoğ	40	%93.0	3	%7.0	43			
	Yurtdışı	7	%100	0	%0	7			

Yaşanan olayların “*görsel ayrıntılarını*” hatırlama sıklığıyla yaşanan bölge arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<.05$). İlk anıdaki nesne, çevre ya da kişilere ait görsel özelliklerin Marmara bölgesinde yaşamış olan grubun %74.5’i tarafından ayrıntılı olarak hatırlandıkları görülmüştür. Bu sıralamayı Yurtdışından katılanların %71.4’ü; İç Anadolu’dan katılanların %59.3’ü; Karadeniz’den katılanların %52.2’si; Doğu Anadolu’dan katılanların %51.3’ü; Ege bölgesinden katılanların %48.6’sı; Güneydoğu’dan katılanların %41.9’u ve Akdeniz bölgesinden katılanların %41.5’i nesnelere ya da mekân ayrıntılarına dikkat ettikleri anlaşılmaktadır.

Yaşantıların geçtiği mekân alt boyutu incelendiğinde “*okul*” içinde yaşanan ilk anıların ifade edilme oranının bölgelere göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<.05$). Sonuçlar İç Anadolu bölgesinde yaşamış olan katılımcıların %37’sinin; Yurtdışında yaşayanların %28.6’sının; Doğu Anadolu da yaşayanların %25.0’inin; Ege de yaşayanların %14.3; Karadeniz de yaşayanların %13.0; Marmara da yaşayanların %12.7; Akdeniz’de yaşayanların %12.2 ve Güneydoğu da yaşayan grubun %9.3’ünün okul içinde yaşadıkları anılarını hatırladıklarını göstermiştir. Araştırma sonucuna göre “*aile üyesi olmayan kişilerin evinde*” geçirilen ilk anı parçaları ile katılımcının yaşadığı bölge arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<.05$). Ege bölgesinden katılan grubun %8.6’sı; Marmara bölgesinden katılan grubun %7.3’ü; Akdeniz bölgesinden katılan grubun %2’si aile üyesi olmayan kişilerin evinde yaşadıkları anılarını anlatmışlardır. Diğer bölgelerde yaşamış olan kişilerin hiç biri ilk anılarında bu mekâna yer vermemiştir.

Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin III. İlk Anı Parçalarının Yaşamlarını Geçirdikleri Bölgeye Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

	Yaşamını geçirdiği bölge	f	%	f	%	Toplam	N	Sd	P
		Yok	%Yok	Var	%Var				
Anne	Marmara	30	%46.9	34	%53.1	55	330	7	p<.05
	Doğu	45	%63.4	26	%36.6	76			
	Ege	15	%36.6	26	%63.4	35			
	Karadeniz	27	%61.4	17	%38.6	46			
	İçanadolu	17	%70.8	7	%29.2	27			
	Akdeniz	22	%52.4	20	%47.6	41			
	Güneydoğ	28	%73.7	10	%26.3	43			
	Yurtdışı	3	%50.0	3	%50.0	7			
Açık Düşmanlık	Marmara	52	%81.2	12	%18.8	55	330	7	p<.05
	Doğu	45	%63.4	26	%36.6	76			
	Ege	32	%78.0	9	%22.0	35			
	Karadeniz	40	%90.9	4	%9.1	46			
	İçanadolu	20	%83.3	4	%16.7	27			
	Akdeniz	34	%81.0	8	%19.0	41			
	Güneydoğ	26	%68.4	12	%31.6	43			
	Yurtdışı	5	%83.3	1	%16.7	7			
Diğer Aile Üyeleri	Marmara	45	%70.3	19	%29.7	55	330	7	p<.05
	Doğu	54	%76.1	17	%23.9	76			
	Ege	29	%70.7	12	%29.3	35			
	Karadeniz	24	%54.5	20	%45.5	46			
	İçanadolu	22	%91.7	2	%8.3	27			
	Akdeniz	25	%59.5	17	%40.5	41			
	Güneydoğ	29	%76.3	9	%23.7	43			
	Yurtdışı	6	%100	0	%0	7			
Hastalık	Marmara	54	%84.4	10	%15.6	55	330	7	p<.01
	Doğu	56	%78.9	15	%21.1	76			
	Ege	36	%87.8	5	%12.2	35			
	Karadeniz	30	%68.2	14	%31.8	46			
	İçanadolu	18	%75.0	6	%25.0	27			
	Akdeniz	28	%66.7	14	%33.3	41			
	Güneydoğ	36	%94.7	2	%5.3	43			
	Yurtdışı	3	%50.0	3	%50.0	7			
Ses	Marmara	55	%85.9	9	%14.1	55	330	7	p<.05
	Doğu	70	%98.6	1	%1.4	76			
	Ege	37	%90.2	4	%9.8	35			
	Karadeniz	40	%90.9	4	%9.1	46			
	İçanadolu	24	%100	0	%0	27			
	Akdeniz	34	%81.0	8	%19.0	41			
	Güneydoğ	33	%86.8	5	%13.2	43			
	Yurtdışı	6	%100	0	%0	7			

İlk anılar III de bireylerin yaşamını geçirdiği bölgeye arasındaki farklılıkları belirlemek için yapılan kay kare analizine göre “*anneleriyle*” olan yaşantılar ve bölge değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<.05$). Bu sonuçlar Ege bölgesinden katılan grubun %63.4’ünün; Marmara bölgesinden katılan grubun %53.1’inin; Yurtdışından katılan grubun %50.0’sinin; Akdeniz bölgesinden katılan grubun %47.6’sının; Karadeniz bölgesinden katılan grubun %38.6’sının; Doğu Anadolu bölgesinden katılan grubun %36.6’sının; İç Anadolu bölgesinden katılan grubun %29.2’sinin ve Güneydoğudan katılan grubun %26.3’ünün ilk hatırladıkları yaşantılarında özellikle annelerine ait anı parçalarının yoğun olduğu şeklindedir. Elde edilen bu bulgu ilk anılar I (ER I) sonuçlarıyla benzer doğrultudadır.

Üniversite öğrencilerinin yaşamlarını geçirdikleri bölge ile ilk anı II parçalarında “*açık şiddet*” yaşantılarının ifade edilme sıklığı arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<.05$). Doğu Anadolu bölgesinde yaşamış olan grubun %36.6’sının açık düşmanlığa diğer bir ifadeyle açık şiddet davranışına maruz kaldıklarını ya da kendilerinin başka canlılara düşmanca davrandıklarını ifade etmişlerdir. Diğer bölgelere bakıldığında Güneydoğu %31.6’sının; Ege %22.0’sinin; Akdeniz %19.0’unun; Marmara %18.8’inin; hem İç Anadolu hem de Yurtdışında yaşayan grubun %16.7’sinin aynı sıralamayı aldığı ve en son sırayı Karadeniz bölgesinde yaşayan grubun %9.1 aldığı görülmektedir. Özellikle bu sonuçlara ek olarak Doğu ve Güneydoğu bölgesinde yaşayan ve araştırmaya katılan kişilerin okulda ve özellikle öğretmenler tarafından kendilerine uygulanan şiddet yaşantılarını hatırladıkları dikkati çekmiştir.

İlk anıların (ER II) kimlerle yaşandığını belirleyen karakter alt boyutunda “*ailenin diğer üyeleriyle*” geçirilen yaşantıların kişinin yaşadığı bölgeye anlamlı bir fark gösterdiği belirlenmiştir ($p<.05$). Sonuçlara bakıldığında Karadeniz bölgesinde yaşamış olan grubun %45.5’inin ailenin diğer üyeleri olan örneğin teyze, hala vs. kişileri daha çok vurguladıkları görülmektedir. Bu grubu Akdeniz bölgesinden katılan grubun %40.5; Marmara bölgesinden katılan grubun %29.7’sinin; Ege bölgesinden katılan grubun %29.3’ünün; Doğu Anadolu bölgesinden katılan grubun 23.9’unun; Güneydoğu bölgesinden katılan grubun %23.7’sinin; İç Anadolu bölgesinden katılan grubun %8.3 takip etmektedir. Yurtdışından katılan hiçbir katılımcının ailenin diğer üyelerini içeren ilk anı parçalarının olmadığı çıkan sonuçlar arasındadır.

Araştırmaya farklı bölgelerden katılan grupların “*hastalıkla*” ilgili ilk anı (ER II) parçalarının ifade edilme sıklığı arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p<.01$). Yurtdışından katılan grubun %50.0’sinin; Akdeniz bölgesinden katılan grubun %33.3’ünün; Karadeniz bölgesinden katılan grubun %31.8’inin; İç Anadolu bölgesinden katılan grubun %25.0’inin; Doğu Anadolu bölgesinden katılan grubun %21.1’i; Marmara bölgesinden katılan grubun %15.6’sının; Ege bölgesinden katılan grubun %12.2’sinin ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden katılan grubun ise 5.3’ünün hastalıkla ilgili olan yaşantılarını hatırladıkları belirlenmiştir.

İlk anılar II de, konu detayları alt boyutu incelendiğinde özellikle ilk yaşantıda katılımcının zihninde kalan “*seslerin*” ayrıntılarını hatırlama eğilimiyle yaşadığı bölge ara-

sında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<.05$). Akdeniz bölgesinde yaşayan grubun %19.0'unun seslere ait ayrıntıları hatırladıkları belirlenmiştir. Diğer bölgelere bakıldığında Marmara bölgesinden katılanların %14.1'i; Güneydoğu bölgesinden katılanların %13.2%'si; Ege bölgesinden katılanların %9.8'i; Karadeniz bölgesinden katılanların %9.1'i; Doğu Anadolu bölgesinden katılanların %1.4'ünün sesleri hatırlama eğiliminde oldukları gözlemlenirken İç Anadolu ve Yurtdışında yaşamış olan katılımcıların hiçbirinin hatırlamadığı çıkan sonuçlardır. Bu sonuçlara dayanarak kültürün algılamada etkili faktörlerden biri olduğu söylenebilir. Anlamlı bulunan ve sonuçları verilen bu maddeler dışındaki ilk anı parçaları istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Sonuç

İnsan daima içinde yaşadığı kültürün içinde gelişirken, ondan bağımsız düşünülemez. Çünkü kültür insanların davranışlarını ve bu davranışların altında yatan nedenleri ortaya çıkarmaktadır. Sadece kişinin kendi davranış dinamiklerini değil diğer insanların davranış ve düşüncelerini yorumlamak için gerekli ipuçları da onun içinde oluşmaktadır. Bu durumda davranışı yorumlamada bireyin içinde yaşadığı toplumun kurallarının bilinmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2000).

İnsan kişiliği, toplumun istek ve arzuları tarafından şekillenmesi yanında gerçek benliğinden haberdar olma kavramının oluşmasında da diğer insanların katkıları vardır. "Gerçek benlik" ya da "gerçek benliğinden haberdar olma" kavramı diğer kişilerin ve toplum bireylerinin kişiden beklentilerini dikkate almadan bireyin kendi iç dünyasına ait duyguları ve düşüncelerini tanımlar (Geçtan, 1987). Kişinin ruh sağlığı yerinde olması için çevresini bilimsel anlamda denetim altına alması gerekir. Her bir duygu, davranış, düşünce ve nörotik semptom toplumun diğer fertleriyle olan ilişkilerde anlam kazanır. İnsanı toplumsallaştıran şey içinde bulunduğu kültürün duygu, düşünce ve eylem biçimini özümsemesidir. Bireyin içinde yaşadığı kültür onu entelektüel, duygusal hatta fiziksel olarak şekillendirmektedir. Her kültür, realitenin üzerine kendi simgeler ağını atar. Bu nedenle her insan realiteyi kültürünün kendine sağladığı simgeler aracılığıyla algılar (Özdoğan, 1976).

Bu görüşler doğrultusunda bireylerin yaşamını geçirdiği bölgeye göre dünyayı yorumlama biçiminin temelini oluşturan ilk anıları arasında farklılıklar olup olmadığını belirleme amaçlı kay kare analizi yapılmıştır. Sonuçlar "anne", "diğer aile üyeleri", "aileden olmayanlar", "kardeş doğumu", "cezalar", "açık düşmanlık", "hastalık", "toplam konu", "görsel detaylar", "ses detayları", "okul", "aileden olmayan kişilerin evi" gibi ilk anı parçaları arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir.

Marmara bölgesinden katılan grup "anne"leriyle olan ilk anılarını diğer bölgelerden katılan katılımcılardan daha fazla ifade etmişlerdir. Bu sıralamayı Akdeniz ve Ege takip etmiş en az tekrar eden grubun ise Doğu Anadolu özellikle Güneydoğu Anadolu grubunun olduğu görülmektedir. İlk anılar II değerlendirildiğinde de ufak farklarla sonuçların benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlar bölgesel yaşam şekillerine ve doğum oranlarına

bakıldığında şaşırtıcı olmamaktadır (Özgür, 2004). Analizler yapılırken de ailede çocuk sayısının fazlalığı dikkati çeken bir unsur olmuştur. Araştırmaya katılan 330 kişiden sadece 6'sının kardeşinin olmadığı ve kardeşi olmayan kişilerden sadece 1'nin Doğu Anadolu bölgesinden olduğu görülmektedir. Geriye kalanlar ise Marmara ve Ege bölgesinden gelen katılımcılardır. Yaşamın ilk 5 yılı anne ve baba bakımının en gerekli olduğu yıllar olarak kabul edildiğinde, evdeki kardeş sayısının bu bakımın niteliğini ve çocukla olan iletişimin biçimini belirlediği söylenebilir. Çok çocuklu anneler, her bir çocuğa yeterince zaman ayıramamakta ve büyük olan kardeş çocuk bakımı da dâhil olmak üzere anne ve baba rollerinin birçoğunu yüklenmek zorunda kalmaktadır. Aralarında sadece birkaç yaş olan kardeşin diğerinin sorumluluğunu alması; anne ve çocuk arasındaki ilişkilerin daha kısıtlı olması ilk yaşantılarda annenin fazla yer almamasının nedeni olarak düşünülebilir. Bunun yanında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da sanayinin gelişmemesi ve annelerin tarlada, bahçede ya da evin geçim kaynağı olan hayvanların bakımıyla geçirdiği zaman çok daha fazla olmakta çocuğa ayrılan süre çok daha sınırlanmaktadır.

İlk anıların kimlerle yaşandığını belirleyen karakter alt boyutunda “*ailenin diğer üyeleriyle*” geçirilen yaşantıların kişinin yaşadığı bölgeye göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Sonuçlara bakıldığında Karadeniz bölgesinde yaşamış olan grubun ailenin diğer üyeleri olan örneğin teyze, hala vs. kişileri daha çok vurguladıkları görülmektedir. Bu sonuç Karadeniz bölgesinin coğrafi koşullarının bölge insanının birlikte çalışmasını zorunlu kılmasına bağlanabilir. Kır-şehir nüfus ayrımına coğrafi bölgelerimiz açısından bakıldığında Marmara Bölgesi'nde nüfusun %75'ten fazlasının şehirlerde yaşadığını, buna karşılık Karadeniz Bölgesi nüfusunun ancak %30'unun şehirliliği olduğu göze çarpar (Gümüş, 2010). Dağlık olan bu bölgede yetişen fındık ve çay gibi ürünlerin toplanması fazla insan gücü gerektirdiğinden yakın akrabaların birlikte çalışması zorunlu bir durum olmaktadır. Bu yaşam stili Karadeniz de yaşamış grubun ilk anılarında ailenin diğer üyeleriyle olan yaşantıların diğer bölgelere göre çok daha fazla vurgulanmasının sebebi olarak değerlendirilebilir. Bu gurubu Akdeniz, Marmara, Ege, Doğu Anadolu, Güneydoğu, İç Anadolu ve Yurtdışında yaşayan kişiler takip etmektedir.

“*Aileden olmayan kişilerle*” örneğin komşu ya da yeni tanışılan biri ile geçirilen yaşantıları en fazla Ege, İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesinden katılan grubun tekrar ettiği görülmektedir. En az ise Akdeniz bölgesinden ve yurtdışından katılan grubun aileden olmayan kişilerle yaşadıkları deneyimleri hatırladıkları belirlenmiştir. Bu değişkenlerle ilgili herhangi bir araştırma sonucuna rastlanmamıştır.

İlk anı ayrıntıları incelendiğinde “*kardeş doğumuna*” ait anı parçalarının en fazla Yurtdışında yaşamış grubun tekrar ettiği görülmektedir. Bu sıralamayı Marmara ve Akdeniz bölgesi takip etmektedir. Kardeş doğumunu en az hatırlayan grubun ise yine doğum oranının yüksek olduğu Güneydoğu, Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgesinin olduğu belirlenmiştir. Kardeş sayısının çok olmasının yanında onun doğumunun çok az hatırlanması bir çelişki gibi görünse de kardeşler arasındaki yaş farkının çok az olması kardeş doğumunu hatırlamayı zorlaştıran etkenlerden biri olarak düşünülebilir. Bununla birlikte hatırlanan

anın kişi için özel bir anlam taşımaya gerekliliği bilinmektedir. Fakat doğum oranının çok yüksek olduğu Güneydoğu, Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgesinden katılan kişiler için yeni kardeşin gelmesi onun yaşam koşullarında çok fazla değişikliğe neden olmadığı için ya da kardeş doğumu sık yaşandığı için sıradan bir durum olarak kabul edilebilir. Bu da hatırlanma sıklığını azaltan bir etken olabilir.

Araştırma sonuçlarından bir diğeri ise “*hastane*” ile ilgili olan yaşantıların hatırlanma oranlarında bölgelere göre farklılık göstermesidir. Bulgular en fazla Yurtdışında yaşayanların; ardından Akdeniz ve Karadeniz bölgesinden katılan grubun hastaneyle ilgili ilk anı parçalarını tekrar ettiklerini göstermiştir. Hastane ya da herhangi bir sağlık kuruluşuyla ilgili ilk anı parçalarının en az ifade eden grubun Marmara, Ege ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden katılanların olduğu belirlenmiştir. Hastalıkla ilgili ilk anıların özellikle yurt dışında ve Akdeniz bölgesinde yaşamış olan grup tarafından hatırlanıyor olması bu bölgelerde çocuk yetiştirmede özenli davranılmasının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Güneydoğu ve Doğu Anadolu gibi bölgelerde profesyonel yardım alma bilincinin gelişmemiş olması, genellikle hastalığın önemsenmemesi, ekonomik ve coğrafik koşullar, çocuk sayısının fazla oluşu ve çocuğun doktora çok önemli bir sorun olmadan götürülmemesi gibi unsurlar sonuçların bu yönde çıkmasını etkileyen faktörlerden birkaçı olabilir. UNİ-CEF ve Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü’nün ortak projesi olan 2003 Nüfus ve Sağlık Araştırması da, 2005 yılında ülkenin doğusunda bulunan kent nüfusunun %10’unun kişi başına günde 4.30\$ ile yaşadığı; kırsal nüfusta bu gelir düzeyiyle yaşayan nüfus oranının %26 olduğu belirlenmiştir (TUİK, 2005). Bu karşılaştırma daha küçük olan kırsal kesim açısından temel hizmetlere erişimin ve yaşam standardının daha düşük olduğunu gösterirken; henüz beslenme problemini çözmemiş bir toplumun sağlık hizmeti veren kurumlarla yaşantısının fazla olmamasını da açıklayabilir.

İlk anıların mekân alt boyutu incelendiğinde İç Anadolu bölgesinde ve Yurtdışında yaşamış olan katılımcıların, “*okulda*” geçen anılarını daha fazla anlattıkları diğer grupların ise sırasıyla Doğu Anadolu, Ege, Karadeniz, Marmara, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu bölgesi olarak takip ettikleri görülmektedir.

Araştırmanın diğer bulgularına bakıldığında Güneydoğu bölgesinde yaşayan grubun ilk hatıralarının içeriğinde “*cezalandırılmaların*” olduğu belirlenmiştir. Diğer bölgeler için bakıldığında Karadeniz, İç Anadolu, Ege, Doğu Anadolu, Marmara, Akdeniz sıralandığı ve katılımcıların kendilerinden büyük biri ya da ebeveynleri tarafından cezalandırıldıklarını ifade ettikleri çıkan bulgulardandır. Yurt dışında yaşayan katılımcıların hiç biri ceza ile ilgili anı parçaları hatırlamamışlardır. Bu sonuca ek olarak ilk anılar II de “*açık düşmanlık*” yaşantılarında da bölgelere anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Özellikle Doğu Anadolu bölgesinde yaşamış olan bireyler açık düşmanlığa diğer bir ifadeyle şiddet davranışına maruz kaldıklarını ya da kendilerinin başka canlılara düşmanca davrandıklarını ifade etmişlerdir. Diğer bölgelere bakıldığında, Güneydoğu, Ege bölgesi sıralanırken en son sırayı Yurtdışında ve Karadeniz bölgesinde yaşayan kişilerin aldığı görülmektedir.

Sonuçlardan bir diğeri olan “*ceza ve açık şiddet*” yaşantılarının en fazla Güneydoğu ve Doğu Anadolu da yaşamını geçirmiş gruplar tarafından tekrar edildiğidir. Özellikle

anıların geneli değerlendirildiğinde bu iki grubun okulda, aile içinde ve bölgede yaşanan terör olayları dolayısıyla açık şiddet yaşantılarına maruz kaldıkları ya da bu tip olaylara tanık oldukları, bunun yanında ceza içeren anı parçalarının da sık ifade ettikleri dikkati çekmiştir. Her iki bölge halkının çocuk yetiştirmede dâhil olmak üzere birçok sorunun çözümünde fiziksel şiddeti kullandıkları düşünülmektedir. Ayrıca bu bölgelerde kaba kuvvet kendini korumanın bir yolu olarak düşünülürken kalabalık olan aile gruplarının diğerlerine üstün olma yolu olarak da kendini gösterebilir. Bu toplumun parçası olan çocuklarda yaşanan tüm şiddet olaylarının izlerini taşımaları ihtimali yükselektedir.

Araştırmaya katılan kişilerin ilk anılarına dair “*ayrıntı anlatma oranı*” ve yaşadıkları bölge arasındaki farka bakıldığında da anlamlı sonuçlar çıkmıştır. Doğu Anadolu bölgesinden olan grubun diğer gruplara oranla ilk anılarını çok fazla detaylandırdıkları, bu sıralamayı Marmara, Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin takip ettiği belirlenmiştir. İlk anılar değişkeninin bir başka boyutu olan ilk anılara ait “*görsel ayrıntıların*” Marmara bölgesinden katılmış gruba ait olduğu belirlenmiştir. Bu sıralamayı, Yurtdışından, daha sonra İç Anadolu bölgesinden katılan grup takip etmiştir. Çevrelerindeki nesnelere ya da mekânların ayrıntılarına en az dikkat eden grubun ise Güneydoğu ve Akdeniz bölgesi olduğu ifade edilebilir. İlk yaşantılara ait “*seslerin ayrıntılarının*” hatırlanma oranının ise en fazla Akdeniz bölgesinde yaşayan gruba ait olduğu görülmektedir. Bu sıralamayı Marmara ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden katılan grup takip ederken; İç Anadolu ve Yurtdışında yaşamış olan katılımcıların hiçbirinin ses ayrıntılarını hatırlamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Matsumoto (1995) insanların algıladıkları her şeyi belli kategorilere ayırma eğiliminde olduklarını bunun evrensel bir özellik olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında bu algılanan şekillerin, temel renklerin ya da diğer ikonların (yüz ifadeleri gibi) kategorileştirme biçiminin kültürlere göre farklılık gösterdiğini ifade etmektedir. Eğer farklı kültürdeki bireyler farklı olan yaşantıları sonucu farklı kavram ve kategoriler kullanırsa, bunun sonucunda dünya hakkındaki düşünceleri ve deneyimlerini örgütlemeleri, büyük olasılıkla, farklı biçimlerde kendini gösterecek ve bu durumda davranışlara yansıtacağını belirtmiştir. Pek çok araştırmacı günlük yaşamdaki alışkanlıklarımızda etkili olan kültürün bellek üzerinde etkisi olduğunu, kişinin neyi ve ne kadar kolay hatırlayacağını etkilediği düşünülmektedirler (Akt: Morris, 2002; Kern, Belangee ve Eckstein, 2004).

Öneriler

1. Kültürel faktörlerin içerisinde oluşan ilk anılar, kişilerin yaşam problemlerini nasıl ele alacağı konusundaki algılarını belirlerken, danışmanlara, danışanların yaşamında çok önemli gördüğü iş yaşamı, sosyal ve samimi ilişkilerinde olan problemlerini nasıl çözeceklerine dair ipuçları verir. Bunlar insanların problemlerini çözerken nasıl düşündüklerini belirleyerek onlara yardım etmek için eğitim amaçlı araçlar olarak kullanılabilir.

2. Ayrıca ilk anılardan elde edilen çıktılar Adler’in yaklaşımına göre duyguların belirlenmesinde kullanılabilir. Bununla beraber kişilerin yaşam stili karakterlerinin ölçümünde, danışma sürecinde, mesleki danışma ve gelecek araştırmalarda tercih edilen bir yöntem olabilir.

3. Aynı ülkenin içinde bile yakın çevresinin davranışlarını ve inanç sistemini benimsemiştiği dikkate alındığında kültüre duyarlı psikolojik Danışma yeterliklerinin kazandırılmasına yönelik olarak “Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma ” dersi Psikolojik Danışma lisans ve yüksek lisans programlarına dâhil edilmesi artık bir gerekliliktir.

4. Psikolojik danışman adaylarının çok yönlü bakış açısı kazanmaları ve danışmada farklı bölgeden gelen danışanlarını daha iyi anlamaları açısından özellikle teorik ve uygulamalı alan derslerinde kültüre duyarlı bakış açıları kazanmalarına yönelik çalışmalar yapılması önemlidir. Bu yeterliliği kazandırmak için psikolojik danışman eğitimcileri kongre ve sempozyum gibi çeşitli platformlarda bir araya gelerek çalışmalar yürütmelidir.

Kaynakça

- Akyıldız, H. ve Kayalar, M. (2003). İşletmelerin ruhsal tasarımında psikoteknik yöntemin transaksyonel analiz ile boyutlandırılması. *Uludağ Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 42 (2), 75-92.
- Ansbacher, H. L. & Ansbacher R.R. (1956). *The individual psychology of alfred adler: a systematic presentation in selections from his writing*. New York: Harper Perrenial.
- Bektaş, Y. (2006). Kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri ve psikolojik danışman eğitimindeki yeri. *Ege Eğitim Dergisi*, 7 (1), 43–59.
- Carducci, B. J. (2009). *The psychology of personality: viewpoints, research, and applications*. New York: Brooks/Cole Publishing Company.
- Elmore, M. R. (1994). *Early recollection women in mathematics*. Unpublished doctor thesis, Indiana State University.
- Ersoy M. A. (1999). Psikiyatri ve sosyal bilimlerin ilişkisi. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı*, 2, 230–238.
- Geçtan, E. (1987). Toplumumuz bireylerinde kimlik (identity) kavramı ile ilgili sorunlar üzerine bir tartışma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 63-77.
- Gifford, D. R.(2006). *To what extent can the study early recollections predicts wellness for counselor education students? richard gifford deaner*, Unpublished Doctoral Dissertation, South Carolina: Department Of University Of South Carolina.
- Gümüş, E.(2010). Türkiye'nin nüfusu: <http://w2.anadolu.edu.tr/aos/kitap/ioltp/2291/unite06.pdf>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2000a). *Kültürel psikoloji (kültür bağlamında insan ve aile)*. (1. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç.(1990). *İnsan aile kültürü*. (3. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Kern, R. M., Belangee, S. E., & Eckstein, D. (2004). Early recollections: a guide for practitioners, University Of Texas Press. *Journal Of Individual Psychology*, 60 (2), 132-140.
- Kasler, J., & Nevo, O. (2005). Early recollections as predictors of study area choice. the University Of Texas Press. *The Journal Of Individual Psychology*, 61 (3), 217-232
- Lewis, J, J. (2007) .*Using early recollection to predict attachment style of adults in out-patient psyhotherapy*. Chicago: Unpublished Doctoral Dissertation, Chicago Üniversity.
- Manaster G., Berra S. & Mays M. (2001). Manaster –perryman early recollections scoring manual: findings and summary. University Of Texas, *Journal Of Individual Psychology*, 57 (4), 413–419.
- Marcus , C. B., Manaster, G. & Spencer, D. (1999). Client and counselor-trainee early recollections: a manifest content comparison, The University Oftexas Press. *The Journal Of Individual Psychology*, 55 (1), 83-90.
- Mc. Curdy, J. P. (1986). *Early recollections and social interest as predictor of marital happiness*. New Jersey: Unpublsh Master’s Thesis, Kean College Of New Jersey.
- Morris, C.G. (2002). *Psikolojiyi anlamak*. (B, Ayvaşık, ve M, Sayıl, Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları. No: 23. (Eserin orijinali 1998’de yayımlandı).
- Özdoğan, B.(1976). Birey toplum ve ruh sağlığı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 304-301.
- Özgür, E.M. (2004). Türkiye’de toplam doğurganlık hızının mekânsal dağılışı. *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü Yayınları.1-10*. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/33/825/10466.pdf>.
- Sarı, Ö., Arkar, H., ve Aklın, T. (2000). Akıl hastalıkları ile ilgili tutumlar: etiketlenmenin etkisi. 36. *Ulusal Psikiyatri Kongresi*, 343–34.
- Tobin D, V. K., Zonna, A. & Shareef, Y. (2007). Early recollections of children &adolescents diagnosed with reactive attachment disorder. *The Journal Of Individual Psychology*, 63 (1), 85-97
- TÜİK.(2009).Yoksulluk sınırı yöntemlere göre yoksulluk oranı, 2002–2005 *Hacettepe Raporu*: http://www.unicef.org/turkey/ut/ ut2_2010.html#nt13
- Yoshino, Aihide. And Kımura, Yoshie; Yoshıda, Takeshi, Takashi, Yashitomo, Nomura Soichiro. (2005). Relationships between temperament dimensions in personality and unconcious emotional responses, *Biol Psychiatry*, Society of Biolgical Psychiatry, 57(1).

